

Bohemia centralis 35

V r. 2019 vyšlo další číslo již jubilejního sborníku vydávaného Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, regionálním pracovištěm pro Střední Čechy. Je věnováno přírodě Brd stejně jako předchozí sborník *Bohemia centralis* 34 z r. 2018 (viz také Živa 2019, 2: LI). Obsahuje odborné studie různých skupin organismů, většinou jde o výzkumy zcela nové, provedené do značné hloubky. Jediná studie se týká anorganického prvku – rtuti a její distribuce v lesních půdách, od Tomáše Navrátila a spoluautorů. Ukázalo se, že koncentrace rtuti v brdských lesních půdách pomalu klesají a zásadní kontaminace půdy neohrožuje.

Ve sborníku najdeme dva rozsáhlé významné články. V první řadě práci o broucích Brd od Stanislava Urbana a spolupracovníků, shrnující mnohaleté úsilí tohoto nedávno zemřelého entomologa, kterému je proto tento ročník věnován. Jde o jedinou ucelenou studii, v níž bylo zjištěno 1 527 druhů z 69 čeledí z celého území pohoří. Nálezy byly zhodnoceny podle indikačních ekologických kritérií a je uveden seznam biotopové reliktních druhů.

Druhou takovou základní studií je příspěvek Rudolfa Hlaváčka a Petra Karlíka o fytogeografii tohoto pohoří. Byla provedena souhrnná analýza recentní květeny fytogeografického okrsku 87. Brdy, pro 930 věrohodně determinovaných druhů, rozlišeno 13 chorologických skupin a zvýšenou pozornost autoři věnovali výskytu horských druhů. Prokázali floristickou a vegetační odlišnost Brd od okolí a potvrdili samostatnost brdského fytochorionu. Chorologické skupiny jsou výrazně znázorněny na řadě map.

Dva menší příspěvky se věnují mykobiotě (František Kotlaba, Zdeněk Pouzar) a lišejníkům (Václav Mejstřík).

Další řada studií se zabývá životem ve vodách. Tomáš Hauer, Jan Kaštvovský a To-

máš Bešta provedli výzkumy řas a sinic v letech 2016 a 2017 na 32 lokalitách stojatých a 25 lokalitách tekoucích vod. Výsledky jsou uvedeny v podrobných tabulkách. Ve stojatých vodách bylo nalezeno celkem 984 druhů a poddruhových jednotek, na nejbohatších lokalitách kolem 190 druhů. V tekoucích vodách bylo identifikováno 32 druhů sinic a 526 druhů řas, z toho nejvíce rozsivek, celkem 424 druhů. Na nejbohatších lokalitách tekoucích vod se vyskytovalo kolem 100 druhů. Pozoruhodným fenoménem je přítomnost řas čistých vod, zejména ruduch a rozsivek, a druhová bohatost chladnomilných rozsivek. Tyto znalosti se stávají prvními podklady pro další algologický výzkum v chráněné krajinné oblasti Brdy a pro monitorování případných změn po otevření vojenského prostoru.

Výzkum vod pokračuje dvěma studii makrozoobentosu. Vladimír Uvira, Bronislava Janíčková a Petr Pyszko se věnovali stojatým vodám na 18 lokalitách v letech 2016 a 2017. Zabývali se i jejich fyzikálně-chemickými vlastnostmi a provedli mnohorozměrnou analýzu hlavních ekologických skupin. Zaznamenali 59 972 jedinců z 226 taxonů 24 vyšších taxonomických skupin. Zjistili 11 vzácných a ohrožených druhů z Červeného seznamu bezobratlých ČR. Ve stejném období probíhalo rovněž studium zoobentosu potoků na 20 lokalitách. Ivan Skála, Natálie Lapšanská a Jan Špaček podle fyzikálních a chemických parametrů rozdělili lokality do čtyř skupin, které se lišily také přítomností taxonomických skupin živočichů. Bylo tak možné získat utříděný pohled na výskyt skupin zoobentosu a na vzácné a ohrožené druhy v Brdech. Celkem bylo zjištěno 320 druhů a 40 vyšších taxonů. Základním výsledkem obou studií bylo zjištění typických horských chladnomilných druhů v polohách nad 550 m.

Bohemia centralis

35

Praha 2019

O vodní bezobratlé se zajímali také Martin Černý a Martin Waldhauser. Studovali vázky a vodní brouky systémem síťového mapování. Bylo zjištěno 33 druhů vázek a 61 druhů vodních brouků, z toho řada druhů vzácných a méně běžných.

Entomologií se zabývá i další příspěvek Jana Macka, Jana Šumpicha a Pavla Chvojky, kteří na 6 vybraných lokalitách v okolí Padršského rybníka a na vrchu Klobouček pomocí Malaiseho pastí sledovali v r. 2016 výskyt blanokřídlých, motýlů a chrostíků. Výsledky jsou uvedeny v rozsáhlé tabulce a význačné druhy komentovány. Jeden zvlášť význačný prvonález – pupenovky *Chrysoclista linneella* – rozebírá J. Šumpich v samostatném článku. Dvoukřídlým vybraných čeledí se věnovali Petr Heřman a spolupracovníci, kteří za období let 2005–17 zjistili na vybraných lokalitách 147 druhů. Z nich čtyři patří mezi druhy červeného seznamu a jeden byl na území Čech zjištěn vůbec poprvé.

Ve sborníku jsou barevné přílohy k několika článkům, celkově tento ročník obsahuje přes 500 stran původních sdělení o pohoří Brdy.

Společně se sborníkem *Bohemia centralis* 34 představuje tento svazek významnou novou etapu v poznání přírody Brd. Všechny články jsou originální vědecké studie a tvoří monografii přírody pohoří Brdy. Tak podrobnou současnou dokumentaci jiné chráněné krajinné oblasti Čech nemají. V rukopise je ještě připravená fauna motýlů a vegetace lesních močálů pro další číslo sborníku.

Sborník je neprodejný, k osobnímu vyzvednutí nebo na objednávku (za cenu balného a poštovného) v knihovně ústředí Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, Kaplanova 1931/1, Praha 11 – Chodov nebo na Regionálním pracovišti Střední Čechy, Podbabská 2582/30, Praha 6, Výzkumný ústav vodohospodářský TGM.

1 Pohled na Dolní Padršský rybník v Brdech o rozloze 65 ha s širokým rákosovým litorálem. Foto P. Mudra

